

“หัวหน้าพาทำคุณภาพ”

เอกสารชุดนี้เป็นแนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้แนวคิดการพัฒนาคุณภาพอย่างง่าย ๆ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยวิทยากรจากภายนอก บุคคลสำคัญที่จะเป็นผู้นำในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามคู่มือชุดนี้คือหัวหน้าหน่วยงานแต่ละหน่วย และผู้ที่เข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้ควรเป็นสมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

กิจกรรมการเรียนรู้ในเอกสารชุดนี้ได้ออกแบบเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น โดยไม่รบกวนเวลาทำงานปกติของสมาชิกในหน่วยงานมากเกินไป โดยชอยกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็นเรื่องย่อยๆ จำนวน 8 เรื่อง แต่ละเรื่องจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมครั้งละ 30-45 นาที และหน่วยงานควรทำกิจกรรมทั้ง 8 เรื่องนี้ติดต่อกันไปทุกสัปดาห์ (ถ้าเป็นไปได้)

สิ่งที่คาดหวังว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับก็คือ ได้เรียนรู้แนวคิดเรื่องคุณภาพและการพัฒนาคุณภาพที่ใกล้กับชีวิตการทำงานปกติประจำมากที่สุด อีกทั้งเริ่มต้นลงมือพัฒนาคุณภาพในสิ่งที่สามารถทำได้ง่าย ๆ แต่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำงานซึ่งทุกคนสัมผัสได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

หัวใจสำคัญที่สุดในการใช้เอกสารชุดนี้ก็คือการที่หัวหน้าหน่วยงานจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ (facilitator) มิใช่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา หลักการทำหน้าที่ผู้ช่วยเหลือก็คือการทำความเข้าใจกับสมาชิกทุกคนว่าเป้าหมายของกิจกรรมที่จะทำกันคืออะไร เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน แล้วผู้ช่วยเหลือทำหน้าที่สรุปความเห็นของสมาชิกเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจน

หัวหน้าหน่วยงานจะต้องใจเย็นที่จะรับฟังการเสนอความคิดของสมาชิกในหน่วยงาน แม้ว่าความคิดนั้นจะดูไม่เข้าท่า ดูไม่ตรงประเด็น ดูว่าเป็นไปไม่ได้ แต่ปล่อยให้สมาชิกในกลุ่มค่อยๆ เลือกรสรความคิดที่มีประโยชน์มาสรุปเป็นแนวทางการทำงาน หัวหน้าหน่วยงานจะต้องไม่เร่งร้อนที่จะเสนอความคิดของตนเองเมื่อเห็นว่าสมาชิกยังไม่ตอบคำถามที่ตรงประเด็น แต่ควรจะตะล่อมด้วยการตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น

ความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพอยู่ที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหน่วยงาน และไม่สามารถถ่ายโอนความรับผิดชอบนี้ไปให้บุคคลอื่นได้

สัปดาห์ที่ 1 ทบทวนความสำเร็จและความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

1. ตระหนักในความสำเร็จและจุดแข็งซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพต่อไป
2. ตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง
3. มีทักษะในการทำงานเป็นทีมที่จำเป็น

ระยะเวลา 30-45 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้
กิจกรรม

1. หัวหน้าหน่วยงานอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม “หัวหน้าพาทำคุณภาพ” คือ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพภายในหน่วยงานในลักษณะของการมีส่วนร่วม โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมเสนอความคิดและลงมือปฏิบัติ อันจะเป็นพื้นฐานสำหรับวัฒนธรรมคุณภาพที่ยั่งยืน

2. หัวหน้าหน่วยงานขอให้สมาชิกแต่ละคนใช้เวลา 2 นาที นึกถึงผลงานซึ่งเห็นว่าเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของหน่วยงานคนละ 1 อย่าง และเขียนผลงานความสำเร็จนั้นลงบนกระดาษบัตรความคิด

รวบรวมบัตรความคิดจากสมาชิกทุกคน เลือกบัตรที่มีความหมายเหมือนกันไว้เพียงบัตรเดียว สรุปผลงานซึ่งเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของหน่วยงานบนกระดานหรือ flip chart ให้สมาชิกทุกคนเห็นและคัดลอกลงสมุดบันทึกการเรียนรู้

3. หัวหน้าหน่วยงานขอให้สมาชิกแต่ละคนใช้เวลา 3 นาที นึกถึงจุดแข็งของหน่วยงานให้มากที่สุด เขียนจุดแข็งทุกข้อลงในกระดาษบัตรความคิดแผ่นเดียวกัน เมื่อทุกคนพร้อมแล้ว ให้หัวหน้าขอให้สมาชิกแต่ละคนอ่านสิ่งที่เขียนไว้เพียงครั้งละ 1 ประเด็น เวียนกันไปจนครบทุกคน แล้วเริ่มรอบใหม่ (หากความคิดนั้นมีผู้นำเสนอแล้ว ไม่ต้องนำเสนอซ้ำ) ระหว่างที่มีการนำเสนอนี้ ให้สมาชิกคนหนึ่งสิ่งที่นำเสนอบนกระดาษหรือ flip chart เมื่อนำเสนอครบแล้ว ให้คัดลอกจุดแข็งของหน่วยงานลงสมุดบันทึกการเรียนรู้

4. หัวหน้าหน่วยงานขอให้สมาชิกแต่ละคนใช้เวลา 3 นาที นึกถึงเหตุผลที่ทำให้โรงพยาบาลต้องปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการให้บริการ เขียนเหตุผลแต่ละข้อลงบนกระดาษบัตรความคิด บัตรละ 1 ประเด็น

นำบัตรความคิดจากสมาชิกทุกคนติดบนกระดานหรือ flip chart ให้สมาชิกช่วยกันเลือกบัตรที่ซ้ำกันออก และนำบัตรที่มีความคิดเห็นใกล้เคียงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกันโดยไม่ต้องมีการอภิปรายหรือปรึกษากันด้วยคำพูด และไม่ต้องมีการตั้งชื่อกลุ่มความคิดก่อน หลังจากจัดกลุ่มความคิดเสร็จแล้ว ให้แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อยเท่าจำนวนกลุ่มความคิด และให้แต่ละกลุ่มย่อยปรึกษากันเพื่อตั้งชื่อกลุ่มบัตรความคิดที่เหมาะสม

สรุปชื่อกลุ่มความคิด (ปัจจัยที่ทำให้โรงพยาบาลต้องปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ) บน กระดาษหรือ flip chart พร้อมระบุหมายเลขกำกับ ให้สมาชิกแต่ละคน ลงคะแนนความสำคัญแก่กลุ่ม ความคิดแต่ละข้อ โดยให้คะแนน 0 – 10 และหาค่าเฉลี่ยจากคะแนนของทุกคน

คัดลอกปัจจัยที่ทำให้โรงพยาบาลต้องปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพลงในสมุดบันทึกการ เรียนรู้ (ทั้งชื่อกลุ่มและความคิดในกลุ่ม) พร้อมทั้งคะแนนลำดับความสำคัญ

หัวหน้าหน่วยงานเปิดโอกาสให้สมาชิกบางคนที่อาจไม่เห็นด้วยกับการเรียงลำดับ ความสำคัญดังกล่าว เสนอเหตุผลไว้และจัดไว้ในสมุดบันทึกการเรียนรู้ด้วย แต่ไม่ต้องพยายาม เปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญ

5. หัวหน้าหน่วยงานสรุปกฎ กติกา มารยาทในการระดมสมอง โดยเน้นว่าการระดมสมองที่มี ประสิทธิภาพนั้น จะต้องไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าวิธีการที่ สมาชิกได้ทำมานั้น พยายามปิดโอกาสของการวิพากษ์วิจารณ์อย่างไร พยายามปิดกั้นการครอบงำ ด้วยความเห็นของคนส่วนน้อยอย่างไร

กฎ กติกา มารยาท ในการระดมสมอง

- เสนอครั้งละ 1 ความเห็น
- บัตรความคิด ให้ 1 ความเห็นต่อ 1 คน
- ถอดบัตรความคิด ไม่พูดของผู้อื่น
- อธิบายความเห็นของตนเอง (ทั้งวาจาและท่าที)
- ชักถามได้แต่ไม่ขัดแย้งความเห็น
- เน้นความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ & อารมณ์ดี
- ตัดใจความคิดของตนเอง

หัวหน้าหน่วยงานเปิดโอกาสให้สมาชิกอภิปรายว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อวิธีการระดมสมองใน ลักษณะนี้ และจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

สัปดาห์ที่ 2 เชื่อมโยงความสำเร็จและสร้างบรรยากาศที่ดี

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

1. สามารถเชื่อมต่อความสำเร็จหรือความพยายามในการพัฒนาคุณภาพที่หน่วยงานได้ทำมา กับความพยายามที่จะทำต่อไป
2. ร่วมกันส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว และกระตือรือร้น

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้

ข้อมูลประกอบกิจกรรม

ก) หัวใจของ HA

HA ในความหมายที่กว้างและเป็นแก่นแท้ คือการกระตุ้นให้เราทำหน้าที่ตามเป้าหมายขององค์กรได้อย่างสมบูรณ์

หัวใจของการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร คือ (ก) การตอบสนองความต้องการหรือการเน้นผู้รับผลงานเป็นศูนย์กลาง (customer focus) (ข) การทำงานร่วมกันเป็นทีม และ (ค) การทบทวนประเมินตนเองในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ข) ตารางวิเคราะห์เพื่อเชื่อมต่อกิจกรรมพัฒนาคุณภาพเข้าด้วยกัน

กิจกรรม	จุดเด่น	ปัญหา	การเชื่อมต่อ
การสัมมนาพัฒนาองค์กร (OD)	สร้างความรักความสามัคคีในองค์กร	อาจได้ผลระยะสั้น บางระดับจะไม่ชอบ ค่าใช้จ่ายสูง	-ใช้ความรักความสามัคคีเป็นฐานในการพัฒนางานที่มีเป้าหมายชัดเจน -เสริมสร้างความรักความสามัคคีในทีมผู้บริหาร และทีมระหว่างหน่วยงาน
A-I-C	ได้วิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร ซึ่งผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมสร้าง		-นำวิสัยทัศน์ขององค์กรมาเชื่อมโยงกับหน้าที่และเป้าหมายของหน่วยงาน -วางแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ -สื่อสารให้สมาชิกเข้าใจบทบาทของแต่ละคนต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ร่วม
ESB	ทำให้สมาชิกตระหนักในความสำคัญของตนเอง และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	การปฏิบัติอาจจะไม่ครอบคลุม ผู้ที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหายังคงเป็นปัญหาอยู่	-จัดให้มีระบบติดตามและ feedback ที่เหมาะสม โดยเชื่อมโยงกับระบบคุณภาพในภาพรวม
5 ส.	ทำงาน เห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจน		-นำบทเรียนจากการปรับเปลี่ยนทางกายภาพและ

กิจกรรม	จุดเด่น	ปัญหา	การเชื่อมต่อ
			การทำงานเป็นทีมมาใช้กับ การปรับปรุงระบบงาน เช่น การสื่อสารระบบงาน
ระบบข้อเสนอแนะ	สร้างการมีส่วนร่วมได้ กว้าง กระตุ้นความคิด สร้างสรรค์	ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าเจ้าของงานไม่นำไป พิจารณาหรือไม่นำไป ปฏิบัติ	-เชื่อมโยงเข้ากับระบบ คุณภาพในภาพรวม -คิดเครดิตสะสมให้กับทีม
QA พยาบาล	ให้แนวทางชัดเจน สำหรับวิชาชีพพยาบาล		-ทบทวนการใช้ประโยชน์จาก ข้อมูลที่เกิดขึ้น -ร่วมมือกับวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงระบบงาน
ISO9000	มีระบบประกันคุณภาพ ที่เข้มแข็ง	มีงานเอกสารจำนวน มาก มีความเคร่งครัดกับ ข้อกำหนดมาก ไม่ได้พัฒนาในส่วนของ การดูแลผู้ป่วยเท่าที่ควร	-ต่อยอดจากพื้นฐานที่ดีในเรื่อง ระบบเอกสาร การตรวจสอบ ภายใน การทบทวนของ ผู้บริหาร -นำหลักการคุณภาพใน ISO มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยด้วย ความยืดหยุ่น โดยใช้คำว่า patient care เข้าไปแทนคำว่า product ในข้อกำหนด -ลดการยึดติดในรูปแบบ ให้ ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง มากกว่าเอกสาร
PSO	ชี้แนะมิติคุณภาพที่ควร ติดตามวัดผลงาน		-อาศัยมิติของผลสัมฤทธิ์มา กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพใน การทำ HA -ใช้ข้อกำหนดของ HA ส่งเสริม ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ที่ตรง ประเด็นกับภารกิจหลัก
HPH	เน้นการสร้างสุขภาพ และการทำงานเชิงรุก เข้าไปในชุมชน		-กำหนดให้การสร้างเสริม สุขภาพเป็นพันธกิจขององค์กร -ใช้กระบวนการทบทวนและ พัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายด้าน การสร้างเสริมสุขภาพ
ลูกเกิดรอด แม่ ปลอดภัย	มีเป้าหมายและ ข้อกำหนดชัดเจน มี ความร่วมมือระหว่าง แผนก		-มองว่ามีหลักการเดียวกัน กับ HA และเป็นหน้าที่ของแผนกที่ เกี่ยวข้องที่ต้องทำ

กิจกรรม

1. จากตารางที่ให้มา ขอให้หัวหน้าหน่วยงานเลือกกิจกรรมพัฒนาคุณภาพที่สมาชิกในหน่วยงานเคยมีประสบการณ์ นำข้อมูลตัวอย่างการวิเคราะห์มาสรุปให้สมาชิกในหน่วยงานฟัง ให้สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่นและปัญหาที่เกิดขึ้นเพิ่มเติมจากตัวอย่าง และร่วมกันวางแผนเชื่อมโยงความสำเร็จจากกิจกรรมดังกล่าวเข้ากับความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพต่อไป จดผลการวิเคราะห์และการวางแผนลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

2. หัวหน้าหน่วยงานขอให้สมาชิกระดมสมองในประเด็น “บรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งมีอยู่หรือเคยมีในองค์กร และควรส่งเสริมให้มีมากยิ่งขึ้น” (ขอให้เน้นการห้ามวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นของผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน) ถ้ามีจำนวนความคิดเห็นมาก หัวหน้าหน่วยงานอาจจะให้มีการจัดกลุ่มความคิดเห็น และจัดลำดับความสำคัญ

หัวหน้าหน่วยงานขอให้สมาชิกพิจารณาว่าใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างบรรยากาศแต่ละเรื่อง (ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารหน่วยงาน สมาชิกในหน่วยงาน) สำหรับเรื่องที่ต้องเป็นความรับผิดชอบในหน่วยงาน ให้หัวหน้าหน่วยงานกำหนดแผนการทำงานของหน่วยงานขึ้นเพื่อส่งเสริมให้มีบรรยากาศดังกล่าวมากขึ้น สำหรับเรื่องที่ต้องเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับสูง ให้นำเสนอคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาลพิจารณา

จดบรรยากาศที่ต้องการส่งเสริมให้มีมากยิ่งขึ้นและผู้รับผิดชอบลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้ และกลับมาทบทวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นระยะ

หากมีสมาชิกในหน่วยงานตั้งข้อสังเกตว่ามีบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความหดหู่ท้อถอย บั่นทอนขวัญกำลังใจ หรือทำให้ท้อแท้ ให้หัวหน้าหน่วยงานรับไว้พิจารณาและหาทางลดโอกาสเกิดบรรยากาศดังกล่าวลง

สัปดาห์ที่ 3 คุณภาพเริ่มที่แต่ละคน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

1. เข้าใจ แนวคิดพื้นฐานว่าคุณภาพต้องเริ่มจากตัวเราแต่ละคน
2. ร่วมกันส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว และกระตือรือร้น

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้

ตัวอย่าง: การวิเคราะห์งานของพนักงานขับรถ

งาน	เป้าหมายหรือคุณค่า	โอกาสพัฒนา
ขับรถ	นำผู้โดยสารไปส่งที่หมายทันเวลาด้วยความปลอดภัย	
ตรวจสอบประจำวัน	รถพร้อมใช้ และปลอดภัย	
นำรถเข้าสู่ศูนย์ตามกำหนด	รถมีอายุใช้งานเหมาะสม	
อยู่เวร	พร้อมรับ-ส่งผู้โดยสารฉุกเฉิน	

กิจกรรม

1. หัวหน้าหน่วยงานนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์งานของพนักงานขับรถ และให้สมาชิกแต่ละคนวิเคราะห์งานของตนเองโดยใช้คำถามว่า

- ในแต่ละวันทำงานอะไรบ้าง
- งานนั้นมีเป้าหมายหรือคุณค่าอะไร (หรือให้นึกถึงว่าเมื่อไรที่ได้รับคำชม)
- จะทำให้ดีขึ้นได้อย่างไร

2. รวบรวมผลการวิเคราะห์งานของแต่ละคนเข้ากับเพื่อนร่วมงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบงานในลักษณะเดียวกัน และพิจารณาวางแผนการปรับปรุงโดยแยกแยะ

- เรื่องที่ควรมาปรับปรุงร่วมกัน
- เรื่องที่แต่ละคนควรรับผิดชอบปรับปรุงการทำงานของตนเอง

พร้อมทั้งหาวิธีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงง่ายๆ ในระยะเวลา 1-2 สัปดาห์

จดบันทึกแผนการปรับปรุงของแต่ละกลุ่มไว้ในสมุดบันทึกการเรียนรู้

3. หัวหน้าหน่วยงานพิจารณาว่าจะให้การสนับสนุนสมาชิกในหน่วยงานเพื่อให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างไร หัวหน้าจะต้องระมัดระวังอย่ารีบร้อนปฏิเสธความคิดใหม่ๆ ของสมาชิก จะต้องสนับสนุนการทดสอบรูปแบบการทำงานใหม่ๆ และเรียนรู้ร่วมกันจากผลที่เกิดขึ้น

สัปดาห์ที่ 4 คุณภาพคือการทำให้งานของเราง่ายขึ้น

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

1. เข้าใจแนวคิดพื้นฐานว่าคุณภาพควรควบคู่ไปกับความเรียบง่าย
2. สามารถวิเคราะห์งานในความรับผิดชอบของตนเองว่าจะทำให้ง่ายขึ้นได้อย่างไร

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้

ตัวอย่าง: ตัวอย่างการวิเคราะห์เพื่อทำให้งานของเราง่ายขึ้น

ประเด็น	งานในความรับผิดชอบ	แนวทางการปรับปรุง
สิ่งที่ต้องทำซ้ำซ้อน	การซักประวัติผู้ป่วยในเรื่องเดียวกัน โดยวิชาชีพต่างๆ	รวมแบบบันทึกประวัติผู้ป่วยเข้าไว้ในแบบฟอร์มเดียวกัน
สิ่งที่ซับซ้อน ยุ่งยาก	การวางแผนดูแลสำหรับผู้ป่วยเรื้อรังหรือซับซ้อน	ให้ผู้เกี่ยวข้องมา round ร่วมกัน
สิ่งที่สูญเปล่า ไม่เกิดประโยชน์	การเผaxyะที่ไม่ติดเชื้อ	จัดระบบแยกขยะให้ดี นำขยะ recycle มาใช้ประโยชน์หรือจำหน่าย
สิ่งที่สูญหาย	รายงานผลชันสูตรหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่ย้ายหรือกลับบ้านก่อนจะได้ผล	วางระบบการส่งต่อรายงานผลชันสูตรให้หอผู้ป่วยที่รับย้ายหรือเวชระเบียน
การเสียเวลาโดยใช่เหตุ	การรอกลับบ้านในผู้ป่วยจำหน่าย	แพทย์สั่งจำหน่ายล่วงหน้า
การเสียโอกาส	ญาติไม่มีโอกาสได้พบแพทย์	จัดคิวแพทย์พบญาติผู้ป่วย

กิจกรรม

1. ให้นำหัวหน้าหน่วยงานนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์เพื่อทำให้งานของเราง่ายขึ้น และให้สมาชิกร่วมกันระดมสมองในตารางข้างล่าง

ประเด็น	งานในความรับผิดชอบ	แนวทางการปรับปรุง
สิ่งที่ต้องทำซ้ำซ้อน		
สิ่งที่ซับซ้อน ยุ่งยาก		
สิ่งที่สูญเปล่า ไม่เกิดประโยชน์		
สิ่งที่สูญหาย		
การเสียเวลาโดยใช่เหตุ		
การเสียโอกาส		

2. สมาชิกร่วมกันพิจารณาแนวทางการปรับปรุงให้เป็นวิธีที่เรียบง่ายและได้ผล พร้อมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาดำเนินงาน สรุปผลการระดมสมองและการวางแผนในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 5 คุณภาพคือการฟังฟังกันและกัน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

เข้าใจแนวคิดพื้นฐานว่าคุณภาพคือการตอบสนองความต้องการของผู้รับผลงาน (ลูกค้า) โดยเริ่มต้นจากผู้รับผลงานภายใน และสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผู้รับผลงานภายในที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตนได้

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้

ตัวอย่าง: ความสัมพันธ์ของผู้รับผลงานภายใน

กระบวนการ	ผู้ส่งมอบ	ผู้รับผลงาน
การส่งยา	แพทย์	ห้องยา
การจัดยา	ห้องยา	แพทย์/พยาบาล/ผู้ป่วย

หมายเหตุ: ห้องยาเป็นทั้งผู้รับผลงานจากแพทย์ และเป็นผู้ส่งมอบให้กับ แพทย์/พยาบาล/ผู้ป่วย

กิจกรรม

1. หัวหน้าหน่วยงานอธิบายให้สมาชิกในหน่วยงานเข้าใจความหมายของผู้ส่งมอบ (หรือเจ้าของงาน) และผู้รับผลงาน หน่วยงานของเราจะมีฐานะเป็นทั้งผู้รับผลงานและผู้ส่งมอบแล้วแต่จังหวะความสัมพันธ์ในการทำงาน พร้อมทั้งอธิบายว่าคุณภาพเกิดจากการส่งต่องานที่ตรงตามความต้องการของผู้รับผลงาน (ทั้งภายในและภายนอก) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการรับทราบความต้องการ การตอบสนองความต้องการ และการรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้รับผลงาน

2. สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์ว่าในฐานะที่หน่วยงานเป็นผู้รับผลงาน

- เรารับงานอะไร จากใคร
- เราต้องการงานที่มีลักษณะอย่างไร
- เราได้ในสิ่งที่ต้องการหรือไม่
- จะบอกให้ผู้ส่งงานแก่เรา ทราบในสิ่งที่เราต้องการ และสิ่งที่เราได้รับอย่างไร

3. สมาชิกร่วมกันวิเคราะห์ในฐานะที่เป็นเจ้าของงาน/ผู้ส่งมอบ

- เราส่งงานอะไร ให้ใคร
- เพื่อนผู้รับงานต่อจากเรา ต้องการงานที่มีลักษณะอย่างไร
- จะทราบได้อย่างไรว่าเพื่อนผู้รับงานต่อจากเรา ได้รับในสิ่งที่เขาต้องการหรือไม่
- จะส่งมอบงานที่ดีขึ้นให้เพื่อนผู้รับงานต่อจากเรา ได้อย่างไร

4. สมาชิกร่วมกันสรุปว่าระบบ feed back ที่ควรที่จะสร้างขึ้นทันทีนั้นได้แก่อะไรบ้าง (ใคร จะส่งข้อมูลอะไร ให้กับใคร โดยใช้ช่องทางไหน)

สรุปผลการวิเคราะห์ในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 6 คุณภาพคือการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

1. เข้าใจแนวคิดพื้นฐานว่าคุณภาพคือการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ
2. สามารถวิเคราะห์ความต้องการและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้
กิจกรรม

1. หัวหน้าหน่วยงานเชิญชวนให้สมาชิกในหน่วยงานพิจารณาประเด็นต่อไปนี้
 - ผู้รับบริการของเราคือใคร โรคหรือหัตถการสำคัญที่เราต้องดูแลมีอะไรบ้าง
 - เรามีช่องทางรับรู้ความต้องการและความคิดเห็นของผู้รับบริการอะไรบ้าง ช่องทางเหล่านั้นเพียงพอหรือไม่
 - ปัญหาหรือความต้องการสำคัญของผู้รับบริการมีอะไรบ้าง (ความต้องการทั่วๆ ไป, สิทธิผู้ป่วย, ความต้องการทางด้านคลินิก) คำร้องเรียนรุนแรงที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มีอะไรบ้าง
 - เราแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ดีหรือยัง ตรงไหนที่ทำได้ดีแล้ว ตรงไหนที่เป็นโอกาสพัฒนา
 - จะตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้ดีขึ้นได้อย่างไร
2. ให้สมาชิกในหน่วยงานพิจารณาต่อไปว่า เรื่องใดเป็นสิ่งที่
 - ตอบสนองทันทีในเรื่องที่หน่วยงานสามารถทำได้เอง
 - ต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหากเป็นเรื่องคร่อมสายงาน
 - ต้องเสนอผู้บริหารระดับสูงในกรณีที่ต้องได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายหรือทรัพยากร
3. ให้สมาชิกในหน่วยงานพิจารณาว่าพฤติกรรมบริการและการให้ข้อมูลที่ผู้รับบริการต้องการ

มีลักษณะอย่างไร และจะกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมบริการและการให้ข้อมูลซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานได้อย่างไร จะมีระบบรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้รับบริการและระบบ feed back อย่างไร

4. รวบรวมสิ่งที่จะพัฒนาทั้งหมดมาวางแผนดำเนินงาน โดยกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาดำเนินงาน สรุปแผนลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 7 คุณภาพคือการทำหน้าที่ตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงาน

1. เข้าใจแนวคิดพื้นฐานว่าการพัฒนาคุณภาพต้องเป็นไปเพื่อบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน
2. สามารถกำหนดความมุ่งหมาย เครื่องชี้วัด ของหน่วยงานได้

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ กระดาษบัตรความคิด, ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้

กิจกรรม

1. หัวหน้าอธิบายให้สมาชิกในหน่วยงานฟังว่า การพัฒนาคุณภาพต้องมุ่งไปที่การทำหน้าที่ตามเป้าหมายของหน่วยงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงจะตรงประเด็น หน้าที่และเป้าหมายเป็นสิ่งที่สมาชิกทุกคนรู้อยู่แล้ว การทบทวนหน้าที่และเป้าหมายคือความพยายามในการตอบคำถามว่า หน่วยงานของเราทำอะไร และทำไปเพื่ออะไร

2. ให้สมาชิกในหน่วยงานศึกษาตัวอย่างข้างล่างนี้ และเขียนสิ่งที่เป็หน้าที่ เป้าหมาย

ประเด็นสำคัญ ของหน่วยงานลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

หน่วยงาน	หน้าที่	เป้าหมาย	ประเด็นสำคัญ
ผู้ป่วยนอก	ให้การดูแลรักษา ส่งเสริมป้องกัน พื้นฟู แก่ผู้ป่วยนอก	ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ	รวดเร็ว เหมาะสม ปลอดภัย ได้ผล มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง สิริผู้ป่วย องค์กรรวม
ผู้ป่วยใน	ให้การดูแลรักษา ส่งเสริมป้องกัน พื้นฟู แก่ผู้ป่วยใน	ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ	รวดเร็ว เหมาะสม ปลอดภัย ได้ผล มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง สิริผู้ป่วย องค์กรรวม
อุบัติเหตุ	ให้การดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน	ผู้ป่วยได้รับการแก้ปัญหาวิกฤติเหมาะสม ทันที	รวดเร็ว เหมาะสม ถูกต้อง ปลอดภัย
ห้องคลอด	ให้การดูแลระหว่างการคลอด	ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย	เหมาะสม ปลอดภัย ทันเวลา
เวชกรรมพื้นฟู	ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ	ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดี และช่วยตัวเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี	เหมาะสม ต่อเนื่อง มีส่วนร่วม มีคุณภาพชีวิต
เภสัชกรรม	ให้บริการเภสัชกรรม	ผู้ป่วยได้รับการบำบัดด้วยยาอย่างได้ผลและปลอดภัย	เหมาะสม คุ่มค่า ถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย ยามีคุณภาพ ผู้ใช้มีความรู้
ชั้นสูตร	ให้บริการตรวจทางห้องปฏิบัติการ	มีข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อประกอบการวินิจฉัยและติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย	รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ

การเงิน	ให้บริการรับจ่ายเงิน จัดระบบ ข้อมูลทางการเงินการบัญชี	มีการรับจ่ายเงินที่น่าเชื่อถือ มี ประสิทธิภาพ นำไปสู่ความ มั่นคงทางการเงินของ รพ.	รวดเร็ว ถูกต้อง มี ประสิทธิภาพ รัดกุม โปร่งใส ตรวจสอบได้
จ่ายกลาง	ให้บริการเครื่องมือและ อุปกรณ์ปราศจากเชื้อ	มีเครื่องมือและอุปกรณ์ ปราศจากเชื้อเพียงพอสำหรับ บริการผู้ป่วยอย่างปลอดภัย	เพียงพอ รวดเร็ว ปลอดภัย ได้มาตรฐาน (ปราศจากเชื้อ)
การเจ้าหน้าที่	บริหารงานบุคคล	บุคลากรมีขวัญกำลังใจและมี การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม
พัสดุ	จัดหา ควบคุม เก็บรักษา จำหน่ายพัสดุ	ได้ของที่มีคุณภาพตรงความ ต้องการของผู้ใช้	ของมีคุณภาพ ตรงความ ต้องการใช้ ราคาเหมาะสม ใน เวลาที่ต้องการ
ฝ่ายการพยาบาล	จัดระบบบริการพยาบาล สนับสนุนทรัพยากร พัฒนา บุคลากร ดูแลมาตรฐานและ จริยธรรมวิชาชีพ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	มีระบบบริการพยาบาลที่มั่นใจ ว่าผู้ป่วยจะได้รับการดูแล อย่างมีคุณภาพ	เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม

3. ให้สมาชิกที่รับผิดชอบงานในลักษณะเดียวกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าแต่ละคนควรจะมีบทบาทอย่างไร (หรือควรทำอะไร) เพื่อให้หน่วยงานทำหน้าที่ตามเป้าหมายได้ดีขึ้น (เน้นบทบาทที่เฉพาะเจาะจงตามหน้าที่ของแต่ละคนซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที ไม่ใช่บทบาทในเชิงทฤษฎีอย่างกว้างๆ) จดลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

4. ให้สมาชิกในหน่วยงานระดมสมองว่าเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ตามเป้าหมายของหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง (ระบุเฉพาะหัวข้อเรื่อง ยังไม่ต้องพิจารณาวิธีการแก้ปัญหา) วางแผนดำเนินงานโดยกำหนดตัวผู้รับผิดชอบและระยะเวลาดำเนินงาน สรุปแผนลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 8 สรุปแผนดำเนินงานพัฒนาคุณภาพในระดับหน่วยงาน

วัตถุประสงค์:

เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานทบทวนว่าจะนำโอกาสพัฒนาที่ได้มาดำเนินการต่อไปอย่างไร โดยพิจารณาในภาพรวมของหน่วยงาน

ระยะเวลา 30 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรม สมาชิกทุกคนในหน่วยงาน

อุปกรณ์ ปากกาเคมี, กระดานหรือ flip chart, สมุดบันทึกการเรียนรู้

กิจกรรม

1. ให้สมาชิกในหน่วยงานทบทวนโอกาสพัฒนาและแผนดำเนินงานที่ผ่านมาจากสมุดบันทึกการเรียนรู้ สรุปว่าสิ่งใดที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว สิ่งใดที่กำลังดำเนินการอยู่ และสิ่งใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ

2. วิเคราะห์โอกาสพัฒนาที่ยังไม่ได้ดำเนินการ โดยแยกเป็นกลุ่มและดำเนินการเพื่อให้สามารถนำโอกาสพัฒนาทั้งหมดมาดำเนินการได้โดยใช้เวลาน้อยที่สุด และเกิดผลกระทบต่อการดูแลผู้ป่วยอย่างชัดเจน ดังนี้

ลักษณะของโอกาสพัฒนา	สิ่งที่ควรดำเนินการ
เป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง	เสนอให้ผู้บริหารระดับสูงรับทราบปัญหา
ต้องการสนับสนุนทรัพยากร/นโยบายจากผู้บริหารระดับสูง	จัดทำข้อมูลที่จำเป็นเพื่อขอการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง
ต้องร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานหรือวิชาชีพอื่น	ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (หรือผู้ประสานงานคุณภาพ) เพื่อจัดตั้งทีมที่มีผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมาพิจารณาปัญหาร่วมกัน
เป็นหน้าที่ของหน่วยงานโดยตรง	พิจารณาจัดให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินการโดยจัดเป็นทีมที่มีขนาดเล็กที่สุด และหาทางแก้ปัญหาหรือปรับปรุงให้เสร็จในเวลารวดเร็ว ส่งเสริมให้ใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสมและใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุด

3. ให้สมาชิกในหน่วยงานจัดทำแผนดำเนินงาน ระบุกิจกรรม ระยะเวลาดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ และวิธีการติดตามความก้าวหน้า สรุปแผนไว้ในสมุดบันทึกการเรียนรู้